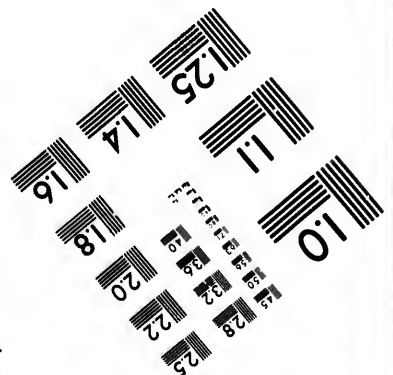
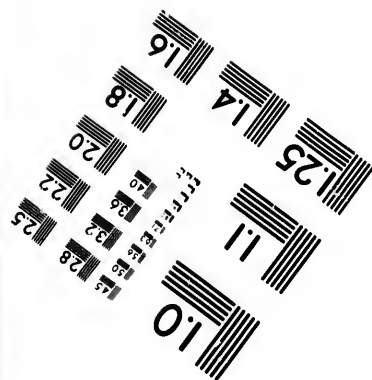
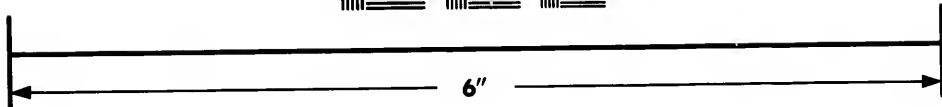
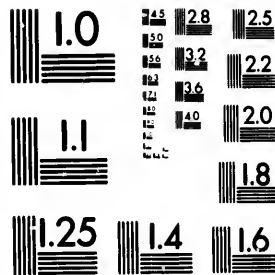

**IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)**

**Photographic
Sciences
Corporation**

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

**CIHM/ICMH
Microfiche
Series.**

**CIHM/ICMH
Collection de
microfiches.**

Canadian Institute for Historical Microreproductions / Institut canadien de microreproductions historiques

© 1987

Technical and Bibliographic Notes/Notes techniques et bibliographiques

The Institute has attempted to obtain the best original copy available for filming. Features of this copy which may be bibliographically unique, which may alter any of the images in the reproduction, or which may significantly change the usual method of filming, are checked below.

L'Institut a microfilmé le meilleur exemplaire qu'il lui a été possible de se procurer. Les détails de cet exemplaire qui sont peut-être uniques du point de vue bibliographique, qui peuvent modifier une image reproduite, ou qui peuvent exiger une modification dans la méthode normale de filmage sont indiqués ci-dessous.

- Coloured covers/
Couverture de couleur
- Covers damaged/
Couverture endommagée
- Covers restored and/or laminated/
Couverture restaurée et/ou pelliculée
- Cover title missing/
Le titre de couverture manque
- Coloured maps/
Cartes géographiques en couleur
- Coloured ink (i.e. other than blue or black)/
Encre de couleur (i.e. autre que bleue ou noire)
- Coloured plates and/or illustrations/
Planches et/ou illustrations en couleur
- Bound with other material/
Relié avec d'autres documents
- Tight binding may cause shadows or distortion
along interior margin/
La reliure serrée peut causer de l'ombre ou de la
distorsion le long de la marge intérieure
- Blank leaves added during restoration may
appear within the text. Whenever possible, these
have been omitted from filming/
Il se peut que certaines pages blanches ajoutées
lors d'une restauration apparaissent dans le texte,
mais, lorsque cela était possible, ces pages n'ont
pas été filmées.
- Additional comments:/
Commentaires supplémentaires:

- Coloured pages/
Pages de couleur
- Pages damaged/
Pages endommagées
- Pages restored and/or laminated/
Pages restaurées et/ou pelliculées
- Pages discoloured, stained or foxed/
Pages décolorées, tachetées ou piquées
- Pages detached/
Pages détachées
- Showthrough/
Transparence
- Quality of print varies/
Qualité inégale de l'impression
- Includes supplementary material/
Comprend du matériel supplémentaire
- Only edition available/
Seule édition disponible
- Pages wholly or partially obscured by errata
slips, tissues, etc., have been refilmed to
ensure the best possible image/
Les pages totalement ou partiellement
obscurcies par un feuillet d'errata, une pelure,
etc., ont été filmées à nouveau de façon à
obtenir la meilleure image possible.

This item is filmed at the reduction ratio checked below/
Ce document est filmé au taux de réduction indiqué ci-dessous.

10X	12X	14X	16X	18X	20X	22X	24X	26X	28X	30X	32X
				✓							

ails
du
ndifier
une
page

The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

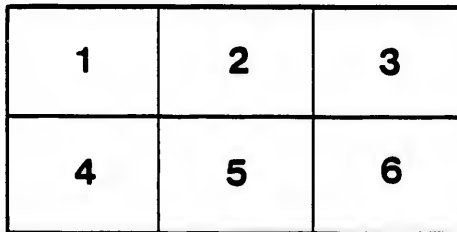
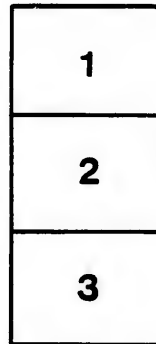
Library of Parliament and the
National Library of Canada.

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol \rightarrow (meaning "CONTINUED"), or the symbol ∇ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

La Bibliothèque du Parlement et la
Bibliothèque nationale du Canada.

Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

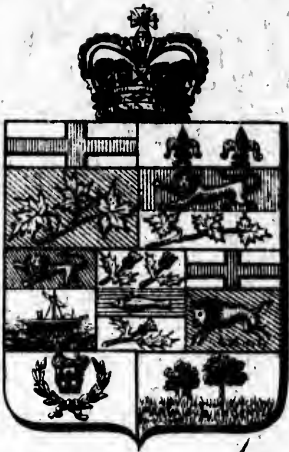
Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole \rightarrow signifie "A SUIVRE", le symbole ∇ signifie "FIN".

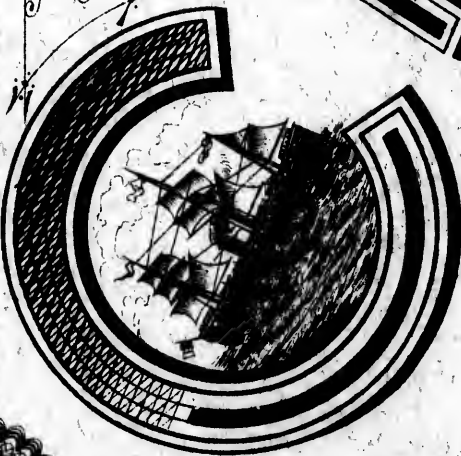
Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

rata
o
elure,
à

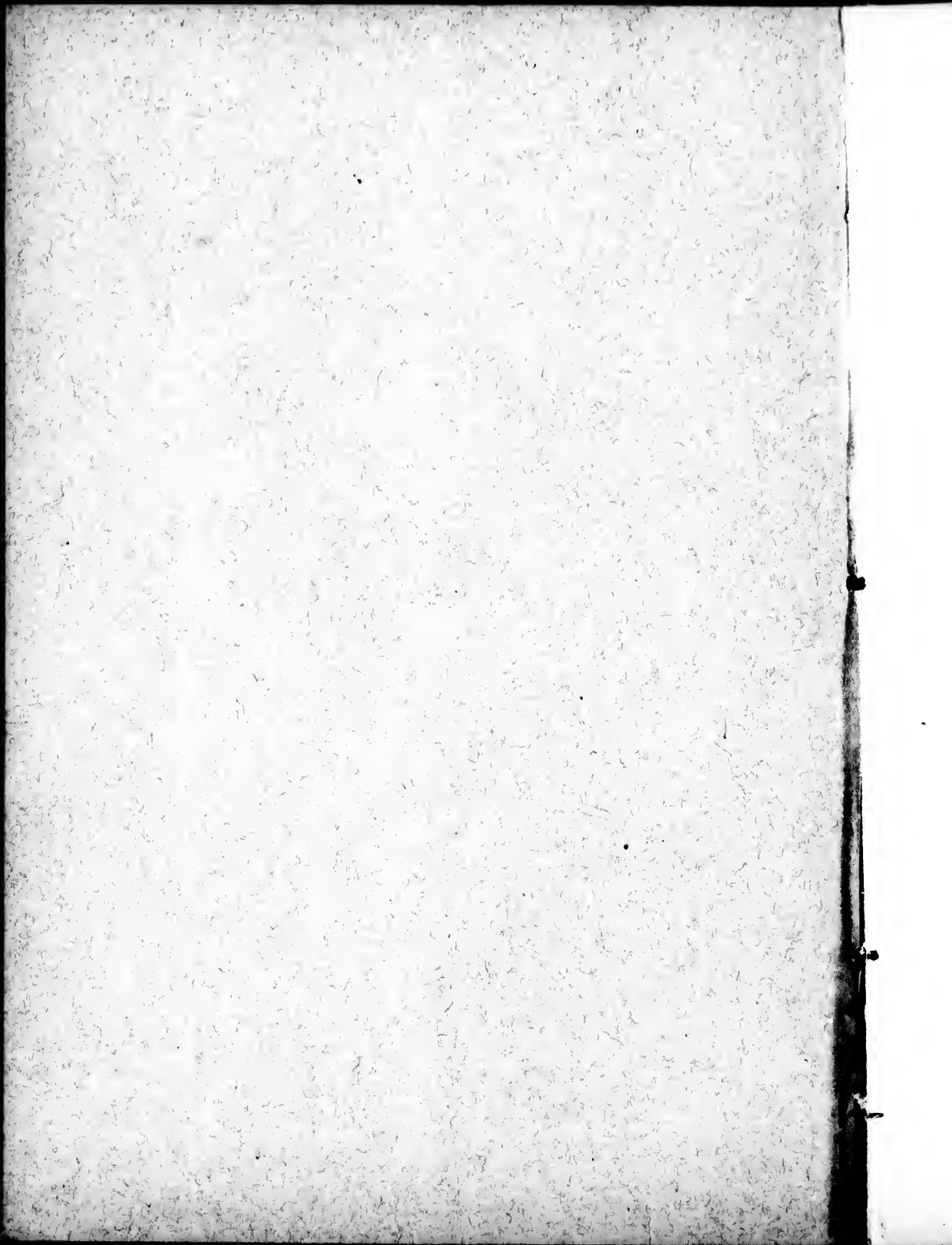
32X

MAISON

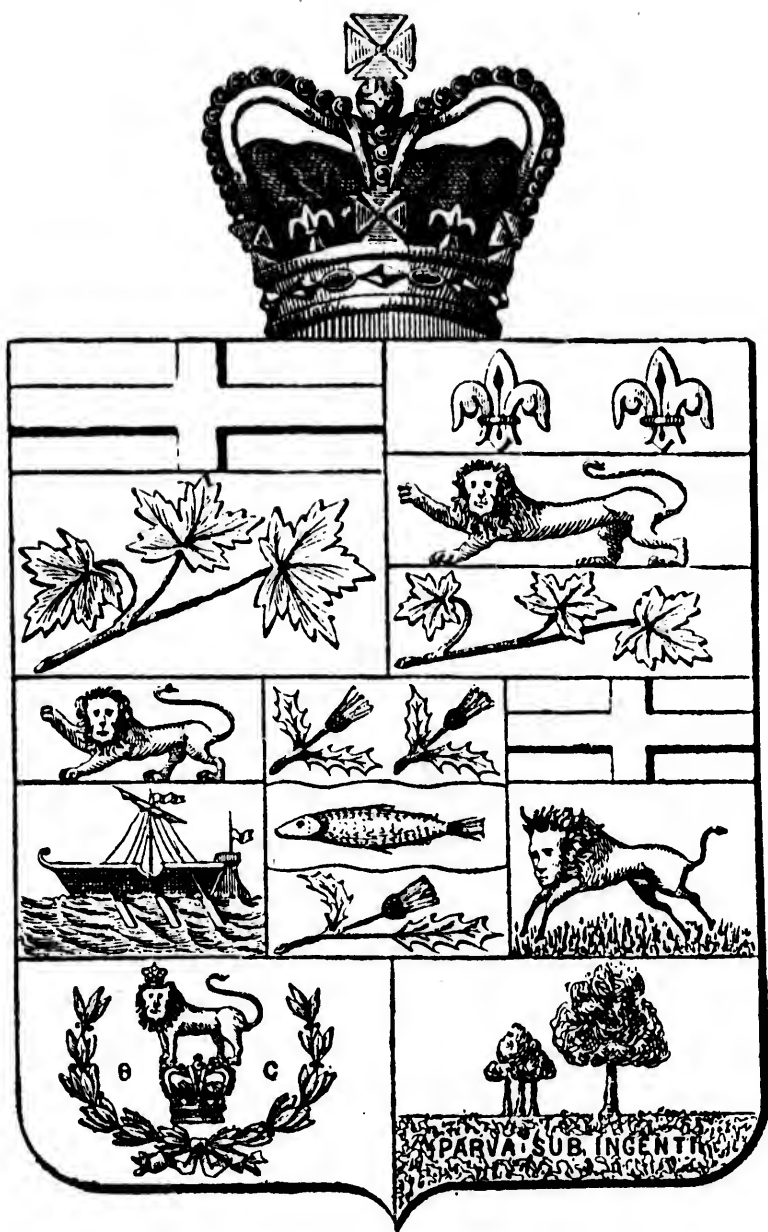
1887

Hommage de l'Auteur

G. Terrien
—————

CANADA

Wapenschild van Canada

CANADA

DOOR

G. VEKEMAN

BRUSSEL

TEN BUREELE VAN DE " JOURNAL POPULAIRE "

—
1887

~~~~~

Dit werkje wordt kosteloos gezonden aan al deze die het
zullen vragen aan **M. Richard Berns**, koophandelslei, 132,
Antwerpen.

~~~~~

VOORWOORD DER EERSTE UITGAVE

Men toonde mij laatst eenen brief welke aan eenen Landverhuizer gezonden werd door eenen Missionnaris die Canada en de Vereenigde-Staten doorreisde heeft. In dien brief vond ik de volgende regelen :

“ Vooraleer te vertrekken, kunt gij den heer Vekeman raadplegen. Ik heb zijne verschillende werkjes gelezen : niet alleenlijk mag ik zeggen dat hij niets overdrijft, maar ik vind hem zelfs veel te voorzichtig. Hij mag de Landverhuizing naar Canada zonder de minste vrees aanbevelen. ”

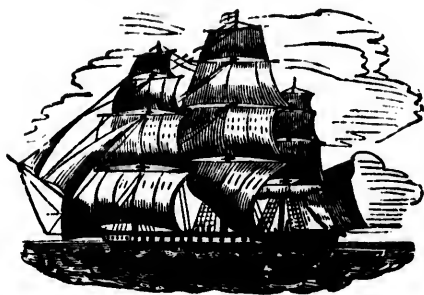
Indien de goede heer het tegenwoordige boek leest, dan zal hij nogmaals kunnen verklaren dat ik niets dan de loutere waarheid schrijf.

Ik heb Canada meer dan twee jaar lang bewoond en deszelfs voornaamste streken bezocht. Ik hoop eer lang naar dit land terug te keeren. Daar kan de Landbouwer een gerust en aangenaam bestaan vinden. Doch hij dient niet uit het oog te verliezen dat het Luilekkerland nergens bestaat en dat hij die gelukken wil overal zijn best moet doen.

Lezer, overweeg aandachtiglijk de volgende bladzijden, begrijp ze goed, doe mij niet zeggen wat ik niet gezeid heb, en, indien gij uit mijn schrijven begrijpen moogt dat gij een goed Landverhuizer zijt, vertrek dan maar gerust, u wacht de blijdste toekomst.

DE SCHRIJVER.

Brussel, 2 februari 1886.

INLEIDING

Is het wel prijzenswaardig de landverhuizing aan te bevelen?

De eene zegt neen, de andere ja.

Wat mij betreft, ik wil enkelijk aan de tegenstrevers der landverhuizing vragen of ons land ja of neen aan al zijne inwoners een ordentelijk bestaan kan verschaffen. België was langen tijd het gelukkigste land der geheele wereld. Weinige jaren geleden waren hier werk en broodwinning voor iedereen. Gaat het heden nog zóó? Onze bevolking is merkelijk vergroot en onze bestaansmiddelen zijn zeer verminderd. Het ging hier juist gelijk in Pharao's droom door Joseph uitgelegd : achter de vette koeën en de dikke korenaren zijn de magere koeën en de graanlooze aren gekomen. Onze magazijnen en stapelhuisen liggen vol koopwaren welke niet verkocht geraken en duizenden werklieden en bedienden zijn tot armoede vervallen bij gebrek aan bezigheid.

Uit het openbaar onderzoek welk verleden jaar over den toestand der werkende klas plaats greep, bleek het zonneklaar dat het grootste deel onzer arbeiders voor

een ontoereikend loon werken en dan nog niet altijd de gelegenheid vinden om dit geringe loon te verdienen.

Wat de landbouwers betreft, deze liggen verpletterd onder de mededinging der vreemde landen.

Wat kunnen deze die hier geene bestaanmiddelen vinden beter doen dan die elders te zoeken?

Ik beken het geerne, er hebben reeds veel maatschappijen bestaan die zich met de landverhuizing bezig hielden. Maar welk was hun voornaamste doel? Reizigers bezorgen aan ondernemers van vervoer over zee, en niets anders. De uitwijking vertrok zonder voldoende inlichtingen, hij liep het grootste gevaar na eene lange en lastige reis, na vruchteloze pogingen en lijden, ontmoedigd en arm naar zijn vaderland terug te keeren.

Is dit echter eene reden om niets meer te wagen? Zou ons Staatsbestuur er niet kunnen tusschen komen en eene maatschappij ter bescherming der landverhuizers inrichten? Zou het in al de streken waar voor den vlijtigen man nog een goed bestaan te vinden is, geene vertrouwde mannen kunnen aanstellen en hen gelasten de uitwijkingen in alle rechtzinnigheid in te lichten?

Moge dit welhaast geschieden! In afwachting schrijf ik over een land welk ik bezocht en bewoond heb. Ik geef ook verder het adres van hooggeplaatste en deftige heeren die aan de belanghebbenden meer uitleggingen zullen geven dan ik zelf vermag.

**De Landverhuizing is eene noodzakelijkheid
geworden.**

Vroeger, wanneer een schip de haven van Halifax, Quebec, Montréal, New-Yorek, enz., moest verlaten zonder eene volle lading te hebben gevonden, bleef er niets anders over dan voor ballast te zorgen, iets wat tijd en geld kostte.

Heden vinden de reeders het veel gemakkelijker. In plaats van steenen of aarde nemen zij tarwe. Mits eenige centimen brengen zij eenen zak graan uit de Nieuwe-Wereld naar Antwerpen...

Wat moet men daaruit besluiten?

Dat de belgische landbouwers het niet meer kunnen volhouden tegen hunne mededingers van de andere zijde des Oceaans, die wijduitgestrekte en allervruchtbaarste velden om zoo te zeggen voor niets bekommen.

Het zelfde mag gezegd worden opzichts de nijveraars en kooplieden. Ons land is te veel bevolkt, de eene inwoner loopt den anderen in den weg.

De buitenlieden vooral, mogen heden niet meer rekenen op vele inkomsten die hen eertijds vooruit hielpen. De groentens en fruiten, welke wij vroeger naar Engeland zonden, worden ons thans weinig of niet gevraagd. De snelle stoombooten brengen dit alles uit het zuiden van Frankrijk, uit Italië en Afrika naar de

engelsche havens en dit wel terwijl onze moestuinen nog met sneeuw en ijs bedekt zijn.

Mag men, om den strijd voort te zetten, van de grondeigenaars nieuwe offers eischen? De huurprijzen zijn reeds zoo laag, in evenredigheid van den koopprijs der gronden, dat men van geenen afslag meer durft spreken.

En nogtans, hoe laag die prijzen ook wezen, voor de zelfde som wordt men over zee eigenaar. Dewijl nu de vervoerkosten niet meer mogen in aanmerking genomen worden, zal mij niemand tegenspreken wanneer ik zeg dat voor het grootste deel onzer bevolking de toestand heel netelachtig is geworden.

Alleenlijk deze die niet kunnen, niet durven of niet mogen hun land verlaten om elders een beter bestaan te zoeken, zullen mij beknibbelen wanneer ik de landverhuizing voorsta en aanbeveel.

Wie is er heden nog die niet klaagt? De werklieden vinden geen bezigheid, de kleine winkeliers staan te treuren achter hunne onbezochte toonbank, grootere handelaers durven geen krediet meer geven en zien hunne nering te niet gaan, de nijveraars leggen hunne fabrieken stil, de renteniers ontvangen hunne inkomsten niet, de bankiers klagen putten in den grond.

Zal die toestand verbeteren?

Ik geloof het niet. Wij hebben levensmiddelen in overvloed en alles is betrekkelijk goedkoop. En toch is het *slechten tijd*. De bevolking groeit gedurig aan en de inkomsten verminderen. De fabrieken stapelen hunne koopwaren oopen, en er wordt niets verkocht.

Wij moeten dus in andere gewesten zoeken wat hier ontbreekt, wij moeten vertrekken.

Maar, waarheen? Daar ligt de knoop!

Er zijn zoo vele streken waar de landverhuizers goed

onthaald worden! Doch wie zal op zich nemen aan zijne medevaderlanders te zeggen welke streek zij moeten verkiezen?

In een ander hoofdstuk zal ik daarover breedvoerig spreken en misschien veel twijfelachtigen helpen. Om te beginnen, zal ik mij bezig houden met de geschiedenis en de beschrijving van Canada, een land welk ik bewoond heb en waarheen ik zal terugkeeren zoodra de omstandigheden het mij zullen toelaten.

II

Algemeene Bemerkingen.

Wanneer men in Europa over het ijs en den sneeuw van Canada hoort spreken, dan zou men zeggen dat sommige lieden dit land voor een tweede Siberië nemen, waar alles bevroest, tot de menschen toe.

Welnu, Canada is de gezondste streek van geheel de wereld : dit heb ik niet gelezen of hooren zeggen, ik heb het zelf ondervonden.

Koud is het des winters, veel kouder dan in België, maar het is een drooge, weldoende koude, die den mensch gezond en blij te moede maakt, bij zooverre dat in Canada de winter het tijdstip der feesten is.

Wanneer het min vriest of sneeuwt dan gewoonlijk, klagen de buitenlieden; zij zeggen dat het weder niet gunstig is. De sneeuw welke den geheelen winter lang de aarde bedekt, geeft haar eene vruchtbaarheid van welke men zich geen denkbeeld kan vormen. Nergens is de wasdom sneller en krachtiger dan hier. Geen graan dat hier niet goed rijpt. De monsters die in de Wereld-

tentoonstelling van Antwerpen te zien waren, zijn daar een klaar bewijs van.

De met sneeuw bedekte wegen, zoowel als de bevrozen meeren en waterstroomen, laten ook toe bij middel van sleden de zwaarste vrachten te vervoeren, het hout uit de bosschen naar de zaagmolens, hooi, graan en andere voortbrengselen ter markt te brengen. Sneeuw en ijs maken de schoonste wegen der wereld.

Het eiland Montréal is vermaard om zijne schoone en lekkere appels, en men roemt de pruimen van het eiland Orléans, bij Québec.

Meloenen en tomaten wassen in den vollen grond en rijpen in de volle lucht; zij worden zoo groot en hun smaak is zoo fijn, dat zij de verwondering der liefhebbers verwekken. Turksch koorn (Spaansche tarwe) hop, tabak en alle soorten van peulvruchten gelukken hier allerbest. Hennip en vlas betalen ook goed den arbeid van den landbouwer.

Des zomers is het in Canada zoo warm als in het zuiden van Frankrijk; des winters is het zeer koud en de sneeuw bedekt ten minste vier maanden lang de aarde. Daaraan moet men de buitengewone snelheid van den wasdom toeschrijven. Nauwelijks is de lente daar, of de natuur is als herschapen, bloemen, planten, en boomen veranderen dat men het ziet.

De landbouw kan hier echter nog veel verbeterd worden. Daar de grond hier zeer goedkoop is, laat men er veel verloren gaan.

Iets wat den vreemdeling vooral treft bij zijne aankomst in Canada, is, dat er zooveel inwoners zijn die niet beter vragen dan hunne hofstede, velden en weiden te verkoopen om zich elders te gaan vestigen.

De reden daarvan is zeer eenvoudig: de Canadiaan is veeleer een houthakker, een ontginner, dan een

landbouwer of een hovenier. Hij kan beter weg met bijl en zaag dan met spade en ploeg.

Ziehier hoe de inwoners der provincie Québec gewoonlijk te werk gaan, wanneer zij eene boerderij willen beginnen. Zij koopen voor eene geringe som een zeer groot stuk boschgrond, van 40 tot 80 hectaren, en ontginnen daarvan zoo gauw mogelijk eene kleine vlek op welke zij hunne hut timmeren. Rondom hunne woning zaaien zij haver en gras, en planten aardappelen. Dan koopen zij eene koe, betaalbaar in geld, in graan of *in arbeid*, en zij oordeelen zich rijk genoeg. Het volgend jaar koopen zij een paard en zij brengen hooi en brandhout ter stad. Ondertusschen zetten zij de ontginning voort, de vlek grond wordt grooter en grooter, de hut maakt plaats voor eene hofstede, eene schuur en stallen worden getimmerd. Alleen de land- en tuinbouw laten veel te wenschen. Kan de eigenaar dit alles verkoopen, dan begint hij op nieuw. Ik ken eenen man die, geholpen door zijne zonen, zeven hofsteden op zulke wijs ingericht en verkocht heeft.

Daar de Belgen tot dergelijke werken in den beginne onbekwaam zijn, kan ik hun geen beteren raad geven dan eenen zulkdanigen eigendom te koopen.

Negen jaar geleden kocht een Belg, die bijna zonder geld in Canada was aangekomen, eene vervallen hofstede. Grond en gebouwen lieten veel te wenschen, maar zij kostten ook zeer weinig : ongeveer 2,000 fr. voor meer dan 20 hectaren. Hij stelde zich moedig aan 't werk, ploegde, zaaide, reinigde, verbeterde en werd voor zijnen arbeid rijkelijk beloond. Heden bezit hij eene schoone boerderij en hij vreest niet voor de toekomst van zijn talrijk huisgezin.

Waar is in België de werkman of de kleine pachter die op eenen zulkdanigen uitslag moge rekenen? Het is

waar, wij zijn hier verre van de hoopen goud door de romanschrijvers aan de uitwijkelingen beloofd; maar de belgische landbouwers denken er tegenwoordig niet aan dwaze hersenschimmen na te jagen. Wanneer zij genoeg winnen om ordentelijk te leven, dan achten zij zich gelukkig. In Canada kan hij die werken wil niet alleenlijk " elk het zijne geven, " maar hij kan goed vooruit gaan, zijnen eigendom verbeteren, zijne kinderen plaatsen.

Elke landbouwer bezit hier gewoonlijk van 40 tot 80 hectaren grond. In de nabijheid der steden zijn die eigendommen natuurlijk kleiner dan in 't volle woud. Huurders zijn er in Canada weinig of niet te vinden, want elke landbouwer bewerkt zijn eigen goed, elk dorpling is een vrij man.

Boven den landbouw kennen de buitenlieden hier zoo wat van alles. De vader en de zonen timmeren zelf hun huis, aan welk zij somtijds een zeer fraai voorkomen weten te geven. Zij zorgen ook voor het brandhout en weten door de jacht en de vischvangst nu en dan iets lekkers in de keuken te brengen. De melkerij en de hoenders zijn aan de zorgen der vrouw en dochters toevertrouwd.

De landbouwers hebben hier min werk — ten minste op de velden — dan in België. Hun eigendom is bijna geheel en gansch met gras bezaaid en het vee blijft zes maanden in t' jaar buiten de stallen. Des winters krijgt het zelden eenig ander voedsel dan hooi en een weinig rapen. Dit stelsel zullen de belgische landbouwers veel verbeteren.

Wanneer de kleine landbouwer zijn buitenwerk geëindigd heeft en indien er op zijnen eigendom niets meer te ontginnen is, trekt hij naar het woud en werkt daar voor de houtzagerijen of voor de groote eigenaars.

Daar hij een zeer behendige houthakker is, wint hij gemakkelijk vijf franken per dag boven kost en slaping. Ook keert hij na eenige weken of maanden met een fraai sommeken terug (*).

Vele canadiaansche werklieden en arme landverhuizers verschaffen zich aldus het noodige om eene kleine boerderij te beginnen. Zoodra zij hunnen eigendom, voor eene geringe som gekocht, genoegzaam hebben bewerkt en bezaaid om er eene koe op te voeden, gaan zij eenige weken in eene fabriek, in de eene of de andere mijn of bij eenen rijkeren ontginner arbeiden. Welhaast is de koe gewonnen. De vrouw en de kinderen hebben nu melk, eiers, kaas en boter in overvloed, de armoede is voor goed uit de opkomende hoeve gebannen. Dan trekt de vader wederom moedig naar het woud en keert na eenigen tijd terug met een paard en een rijtuig. Het duurt niet lang, of die familie behoort tot de welhebbende klas.

Die met eenige duizende franken begint, gaat natuurlijk veel spoediger vooruit.

Maar, met of zonder geld, de landbouwer kan of zal nooit gelukken, indien hij niet begaafd is met moed en volherding.

(*) Ik verzoek nog eens de belgische landverhuizers mij goed te verstaan. Wanneer ik spreek van vijf franken per dag boven kost en slaping, dan moet ik er bijvoegen dat dit hooge dagloon slechts betaald wordt aan deze die hunnen stiel goed kennen, maar niet aan deze die met de bijl niet allerbest kunnen omgaan.

Landbouw en Ontginning.

De belgische landbouwer is gewoonlijk geen goed ontginner. Daarom geef ik hem den raad eenen eigendom te koopen op welken het grofste werk reeds is gedaan. Echter wil ik hier eenige woorden zeggen over de *Landen der Kroon*, dat is over de gronden welke het Staatsbestuur toebehooren en door hetzelfde aan de landverhuizers afgestaan worden mits de zeer geringe som van drie franken en eenige centimen den akker.

Men neemt gewoonlijk een half lot, dat is 100 akkers of 40 hectaren 470 aren. Uitgenomen in Manitoba, zijn die landen met allerlei boomgewassen bedekt. De koop-prijs voor 100 akkers — 60 piasters — is betaalbaar in vijf termijnen van 12 piasters of 63 franken. De eerste storting geschiedt wanneer men het lot neemt, de vier andere van jaar tot jaar, vergroot met den intrest aan 6 ten honderd.

Elkeen heeft het recht 200 akkers van dien grond te koopen voor zich-zelfen en even zooveel voor elkeen zijner zonen.

Ziethier op welke voorwaarden die grond wordt afgestaan : Het is niet noodig dat men den eigendom onmiddellijk bewone Men mag die inbezitneming zes jaren lang uitstellen. Gedurende de vier eerste jaren moet men ten minste het tiende deel van het lot ont-

ginnen, en op hetzelfde een bewoonbaar huis bouwen of timmeren van ten minste 20 voet lang op 16 diep.

Eens dat die voorwaarden volbracht zijn, en wanneer de gansche koopsom betaald is, krijgt de koper zijne titels van eigendom. Hij kan die op geene hoegenaamde wijs bekomen zonder zelf of bij middel van eenen vertegenwoordiger ten minste gedurende twee volle jaren den grond bewoond te hebben.

Die voorwaarde is gesteld om te beletten dat sommige lieden het eene lot na het andere zouden koopen om ze later met winst aan andere liefhebbers over te laten of ze veel te duur aan de landverhuizers te verkoopen.

Is de koper met zijn lot niet te vrede of wil hij om de eene of de andere reden zijnen eigendom afstaan, hij mag zulks doen, op voorwaarde dat hij in regel weze met de betalingen. Het gouvernement levert dan de eigendomtitels aan den laatsten koper.

Zoolang hij de titels van eigendom niet bezit, mag de bewoner geen ander hout nemen op zijnen grond dan voor de ontginning, voor zijn gebruik als brand- of timmerhout en voor het maken van omheiningen of afschutsels. Het is te zeggen dat hij zooveel hout mag kappen als hij wil, op voorwaarde dat hij *effen aan* neme, en niet hier en daar de schoonste stammen uitkieze om dan later misschien den grond geschonden en geplunderd achter te laten. Indien het toegelaten was zoo maar de beste boomen weg te nemen, dan zou het gouvernement sommige gronden wel tienmaal duurder kunnen verkoopen. De boomen zijn dus het eerste loon der ontginners.

Men moet bekennen dat de verplichtingen den koper opgelegd zeer licht zijn. Nogtans zou ik den belgischen landbouwer niet aanraden een dergelijk lot te koopen.

De ontginning is geen gemakkelijk werk en zou hem meer kosten dan zij kan opbrengen.

Aan den keus van den grond is veel gelegen. Voor den landverhuizer is het een groot geluk in de verre streek iemand te vinden die hem door wijze en onbaatzuchtige raadgevingen ter hulp kome. Doch de beste raadsman is de ondervinding. Wijs is de uitwijkeling die eerst de streek goed leert kennen vooraleer eenen eigendom te koopen.

De gronden der Kroon zijn, gelijk ik hooger zegde, oprechte wouden, waar de zonnestralen zelden tot aan den bodem doordringen. Daar wassen : de pijnboom, de roode en de witte lariks, de *pruche*, waarvan de schors allerbesten *turf* levert, de wilde kriekboom, die hier zeer dik wordt en allerbeste meubelhout levert, de wilde notelaar, de eik, de ahorn- of suikerboom, de beuk, de wilg, de abeel, de esch en vele andere boomen.

Wanneer de canadiaansche landbouwer-ontginner in 't volle woud eene boerderij wil aanleggen, teekent hij eerst de plaats af waar zijne voorloopige woning, schuur en stallen moeten staan. Daar zal hij dus de eerste boomen uit den weg ruimen. Van de stammen zoowel als van de takken maakt hij stapels aan welke hij het vuur steekt.

Zoodra de asch koud is, timmert men eene kleine woning, eene schuur en eene koestal, en men zaait haver en gras op de overblijvende plaats. Voor dit zaaien dient niet geploegd te worden : eene lichte schrobbing met de egge is meer dan voldoende en men bekomt eenen oogst die gewoonlijk zoovel opbrengt als de ontginning heeft gekost. Na den haveroogst bezit men eene weide die het voedsel levert voor een paar hoornbeesten.

Men kan ook, onmiddellijk na de ontginning, aard-appelen planten en eenen kleinen moestuin aanleggen.

Zoo gaat men van jaar tot jaar vooruit, den eigendom gedurig vergrootende en verbeterende. Men blijft ook het gevelde hout niet verbranden enkelijk om er zich van te ontlasten, daar men het des winters heel goed in steden en dorpen als brandhout verkoopt. Woont de ontginner niet verre van eene houtzagerij, dan voert hij zijne schoonste boomstammen daarheen en vermeerdert aldus zijne inkomsten.

Maar het is toch den Europeaan niet aan te raden zijn land te verlaten om zich van den beginne af op de ontginning toe te leggen. Zulke onderneming is zeer goed voor de oude inwoners van Canada, maar geenszins voor onze landbouwers.

Ik heb het reeds gezegd, het beste voor ons is, eene hofstede te koopen in plaats van er zelf eene in te richten. Men kiest die niet verre van eene stad of dorp en in alle geval niet verre van den ijzeren weg. Aldus kan men van den beginne af eenig geld maken van de boter, melk, eiers en peulvruchten welke men voor zijnen eigen onderhoud niet noodig heeft.

Men kan, bij voorbeeld, voor 2 tot 5,000 franken eenen eigendom koopen bestaande uit een woonhuis met schuur en stalling, vijf tot tien hectaren zaailand en weiden en een dertigtal hectaren grond half ontgonnen en gedeeltelijk in bosch. Dit alles zooveel mogelijk op eenen kleinen afstand van de eene of de andere stad.

Veronderstellen wij dat de uitwijkeling eenen eigendom koope die hem 3,000 franken kost en dat hij na het betalen der koopsom nog 2,000 franken bezitte. Mits 1,500 franken koopt hij een paard, twee koeën, eenen wagen, landbouwhalm, keukengerief, enz., en er blijft hem nog genoeg over om eenigen tijd stillekens

voort te leven. Van de eerste week af verkoopt men boter en eiers, men zorgt voor den moestuin en voor de akkers en na korten tijd brengt de bazin zoo wat van alles ter markt.

Is de veldarbeid verricht, dan vindt men nog bezigheid genoeg : men bereidt brandhout voor den winter, verbetert de velden, herstelt de omheiningen, timmert wat men noodig heeft.

Dus, met 5,000 franken mag een bekwaam en moedig landbouwer gerust beginnen. Wie meer bezit, trekt zich zooveel te gemakkelijker uit den slag. Maar ik beklaag den landverhuizer die hier met ijdele handen aankomt; de som welke hij noodig heeft is betrekkelijk klein, maar hij *moet* die hebben. Anders blijft hij maar liever t'huis.

Wat de werklieden betreft, dat deze maar niet vertrekken zonder dat hun de bezigheid door vertrouwenswaardige personen verzekerd weze. Zij mogen er ook niet op rekenen het eerste jaar meer dan halve daghuur te winnen, want zij hebben om zoo te zeggen eenen nieuwen stiel te leeren.

De zelfde bemerking dient gemaakt te worden opzichts de schrijvers, bureelbedienden, schilders of andere kunstenaars. Met de nijveraars, kooplieden en renteniers zal ik mij in een ander hoofdstuk bezig houden.

Eene vraag nu : Is het wel zeker dat al de landbouwers die zich hier vestigen goed gelukken ?

Het zou inderdaad zoo moeten wezen; maar, alhoewel hier geene oprechte armoede bestaat, genieten veel lieden het welzijn niet welk zij met een weinig goeden wil zouden vinden.

Ik heb reeds gezegd dat de canadiaansche landbouwer geerne zijne hofstede verlaat om er eene andere te

stichten. Dit ware nog zoo erg niet, maar er heerschen hier andere gebreken welke menig huisgezin ten onder brengen. Daarover wil ik eenige regelen schrijven, opdat de belgische en hollandsche landbouwers zouden op hunne hoede wezen.

De canadiaansche landbouwer, die weinig of niets doet om door het aanleggen van eenen schoonen bloem- en moestuin en van eenen boomgaard aan zijne hofstede een fraai voorkomen te geven, wil binnen in zijne woning de grootste pracht. Daar ziet men kostelijke meubelen en tapijten. De vrouw en de dochters dragen kleedsels naar de laatste mode en tamboeren veel te geerne op hunne piano. Kan de hoeve op zulke wijs vooruitgaan?

Ik bemerk hetzelfde in vele werkmanshuisgezinnen.

Mevrouw heeft een salon zoo schoon als die eener rijke dame. Geheele dagen lang zit zij zich te vervelen in haren met kussens voorzienen wiegstoel, terwijl de man — ik zou moeten zeggen de knecht — zich kreupel en lam werkt om de kleeren zijner modepop te betalen. Na in de fabriek of in het werkhuis zijne daghuur te hebben verdiend, brengt de sukkelaar het brandhout naar de keuken, put het noodige water en verricht menig ander huiswerk welk zijne dame wel zou kunnen op zich nemen. Bestond het geluk in weinig of niets te verrichten, dan zou Canada ongetwijfeld voor vele vrouwen een aardsch paradijs zijn.

Ja, de pracht is de grootste plaag der canadiaansche buitenplaatsen, zij verslindt het grootste deel der inkomsten van den landbouwer en van den werkmans.

Vele huisgezinnen vertrekken uit Canada naar de Vereenigde-Staten, niet om aldaar een weelderiger bestaan te vinden, maar om hunnen ondergang te verbergen. Met de geldsommen welke men hier nutteloos

uitgeeft, zou men al die ongelukkige landverhuizers naar hun vaderland kunnen terugbrengen, ja in hunnen vorigen welstand herstellen.

De pracht is hier zoo verre gebracht, hare heerschappij schijnt zoo sterk bevestigd, dat zelfs spaarzame lieden zich door den stroom laten meêslepen. Schoone kleêren en meubelen schijnen eene noodzakelijkheid te zijn geworden. Zuchtend haalt men de spaarpenningen voor den dag... om te doen gelijk de anderen.

Wat dwaasheid! Hoe kan men zich aldus den slœaf maken van het dom menschelijk opzicht!

Hoeveel ongelukkigen zijn er niet, die in vreemde landen zuchten en in armoede leven, die zouden weelde en voorspoed genieten, indien zij vroeger hadden begrepen dat de ware, de prijzenswaardige pracht van den landbouwer moet te vinden zijn op zijne akkers en in zijne stallen.

Maar het zijn vooral de jongelingen die zich door de zucht naar pracht en schijnbare grootheid laten meêslepen. Schoone kleeren en eene rijkge vulde beurs schijnen hun ontoereikende middelen om naar wensch te blinken. Zij vragen nog een schoon paard, een prachtig rijtuig en eene kostelijke slede. Dit alles vergt groote offers.

Zulldanige handelwijs mishaaft soms wel den ouden vader die in zijne jeugd al die nuttelooze zaken niet begeerde; zij doet wel de zwakke moeder zuchten, omdat zij weet dat haar zoon eenen verkeerden weg inslaat, maar toch volgt men den grootsten hoop, men wil de kinderen niet al te veel tegenspreken, en de spaarpenningen vliegen de deur uit.

Het duurt niet lang of alles gaat verkeerd in de voorheen zoo bloeiende hofstede : de inkomsten ver-

minderen en de uitgaven vergrooten, het evenwicht is gebroken, de welstand is te niet.

En welhaast komt de dag op welken de al te toegevende landbouwer zijne eigendommen moet belasten of verkoopen. Zal nu ten minste de plichtvergeten zoon zijne dwalingen herkennen, door zijnen vlijt het verlorene terugwinnen? Neen! Ziende dat hij moet verzaaken aan al die pracht, aan al die vermaken, aan al die verkwistingen, verlaat hij de ouderlijke woon en zijne geboorteplaats, om het getal der zwervers en gelukzoekers in de Vereenigde-Staten te gaan vergrooten.

En wanneer men aan die ongelukkigen vraagt om welke reden zij hun vaderland verlieten, antwoorden zij verlegen :

— Er is ginder geen droog brood meer te winnen.

Voor de leegloopers en de verkwisters, neen; maar voor deze die willen werken en sparen, is er in Canada geene armoede te vreezen.

Nog iets anders : Het menschelijk opzicht, de vrees van uitgelachen te worden, beletten sommige jonge landbouwers die min of meer gestudeerd hebben, aan hunne ouders al de diensten te bewijzen welke deze van hen met recht verwachten. Er zijn snullen die zich inbeelden dat het eene eer is weinig te werken en den grooten heer te spelen. Zij verlaten hun dorp om in de eene of de andere stad eene plaats van bureelbediende te zoeken. Weeral verdwaalde schapen die eindigen met verre van hun vaderland te gaan zoeken wat zij zoo gemakkelijk in de ouderlijk woon kunnen vinden.

Soms komen die kerels hier hunne blinkende pluimen doen bewonderen. Zij vertellen op zegepralenden toon dat zij veel geld winnen, en dit is min of meer te gelooven, maar winnen zij het gemakkelijker, is hun werk " edeler " dan in Canada?

In den vreemde staan zij onder de bevelen van eenen meester, terwijl zij in Canada te samen met hunne ouders, broeders en zusters werkten, de middelen bezittende om hun eigen meester te worden. Kortom, de Canadiaan begaat eene groote dwaasheid wanneer hij zijn vaderland verlaat om in den vreemde fortuin en welzijn te zoeken. Is de landverhuizing voor een overgroot getal Europeanen eene noodzakelijkheid geworden, voor de Canadianen is zij integendeel eene onvoorzichtige, ja zelfs eene plichtige onderneming.

Twee andere redens nog dan de pracht vern'etigen den voorspoed van menigen landbouwer : de woekerij en de dronkenschap, twee putten waarin slechts deze vallen die het begeeren.

Ik geloof dat de landbouwers die dees werkje lezen goed begrijpen zullen wat ik in het tegenwoordige hoofdstuk zeg. Ik ben geen letterkundige en ik schrijf zoo maar vlakaf wat ik denk, zonder er doekskens aan te doen.

Het is en blijft dus eene goed begrepen zaak :

Ik geef aan niemand den raad zijn vaderland te verlaten ; maar aan deze die, overtuigd dat hier niets meer te verrichten is, zich bereid toonen de verre reis te ondernemen, wil ik zeggen en herhalen :

Het land waar men in korten tijd en met weinig moeite een groot fortuin kan winnen, is nog niet ontdekt. Maar nergens kan de Landbouwer geruster leven dan in Canada, want de zaailanden zijn daar aan zeer goedkoope prijzen te bekomen en hunne voortbreng-

selen worden zonder moeite aan tamelijk hooge prijzen verkocht.

Iedereen gelukt hier niet, maar iedereen kan gelukken. De vruchtbaarste landen der wereld geven toch maar loon naar werken en het ware zelfs niet wensche-lijk dat de zorgelooze landbouwer en de verkwister zoo veel voorspoed zouden genieten als de vlijtige en spaar-zame man.

Nijverheid en Koophandel.

De bekwame nijveraer mag in Canada op de grootste voordeelen rekenen. Geen streek ter wereld waar de watervallen zoo talrijk zijn. Men heeft hier om zoo te zeggen geene stoomtuigen noodig : de rivieren leveren gemakkelijk en goedkoop de bewegingskracht.

Laken- en katoenweverijen zouden hier voor velen eene bron van overvloed zijn. De Engelschmans die dergelijke gestichten bezitten, leven als machtige prinses. Ik heb in 1882 een feest bijgewoond door eenen van die heeren zijnen werklieden, bedienden en vrienden aangeboden. Een *speciale* trein bracht de genoodigden, ten getalle van vijf tot zes honderd, naar een prachtig buitengoed, waar men allerlei spelen had ingericht. Eene goede muziekmaatschappij liet zich van tijd tot tijd hooren en puike ververschingen werden mildelijk rondgedragen. Ik werd, als vreemdeling, uitgenoodigd aan de eeretafel plaats te nemen. Een koning zou zijne gasten niet beter onthalen dan die rijke fabrikant het deed.

Ik bemerkte vooral met genoegen dat al de werklieden, hunne vrouwen en kinders, zeer net aangekleed waren en zich gedroegen als lieden die weten dat de werkmán zoo eerbiedwaardig is als de rijkste mensch der wereld, als hij maar trouw zijne plichten kwijt. In Canada is de werkmán geen slaaf die in armoede

voortsukkelt totdat hij, de openbare liefdadigheid ten laste, in een hospitaal zijn ellendig leven gaat eindigen... Neen! hij wint een loon welk hem toelaat rijkelijk in de noodwendigheden van zijne huisgezin te voorzien en iets te sparen voor zijnen ouden dag. Hij bewoont een net huisje, hij bezit goede meubelen en bedgerief en zijne tafel is beter voorzien dan die van menigen belgischen rentenier, want de levensmiddelen zijn hier goedkoop en zelden ontbreekt het werk.

Het vlas gelukt hier allerbest en het lijnwaad kost tamelijk duur. Er is dus plaats voor talrijke weverijen.

Er wordt in Canada, elk jaar, voor zestig millioen franken suiker ingevoerd. Nogtans is de grond hier zeer goed geschikt voor het teelen van beetwortels en de plaats voor die winstgevende vertakking van den landbouw zal nog in lange jaren niet ontbreken.

Kortom, vele kapitalen brengen in Europa weinig of niets op, ja sommige fabrikanten zijn gedwongen tot allerlei kostelijke en dikwijls lastige middelen hunnen toevlucht te nemen om hunne gestichten recht te houden. Zij zouden meest allen eenen beteren uitslag bekomen in het rijke maar bij ons te weinig gekende Canada.

Ziethier de bijzonderste nijverheidsopbrengsten van dit land :

Linnen en wollen geweefsels, katoen, meubelen, leder, ijzer, koper, ijzerwerk, papier, potasch, zeep, schoeisels, stoomtuigen, schepen, landbouwershalm van de beste soort, timmer- en meubelhout, petrol.

Jaarlijks worden nog voor 500 millioen franken van bovenstaande artikelen ingevoerd.

Buiten de voortbrengselen der fabrieken, worden nog in een groot getal hofsteden allerlei voorwerpen vervaardigd. De hoerinnen spinnen de wol hunner

schapen en weven daar schoone tapijten van, of zij breien kousen, handschoenen en slaaplijven die schier onverslijtelijk zijn. Andere vlechten strooën hoeden en korven, waarvan er elk jaar een groot getal naar de Vereenigde-Staten worden gezonden.

Ik sprak daareven over den invoer van suiker. Die koopwaar komt gewoonlijk uit de Antilen en betaalt groote rechten. Daar de canadiaansche voortbrengselen, ter uitzondering der sterke dranken, geene lasten betalen, volgt hieruit dat de fabrikatie van beetsuiker op bijzondere voordeelen mag rekenen. De beetwortels geven hier eenen buitengewonen oogst en dit met veel minder onkosten dan in Europa, daar de grond hier zeer weinig kost.

Ik geloof echter dat in den beginne de beetwortel geen suiker levert in evenredigheid zijner grootte, omdat de grond te rijk is aan meststoffen.

Meestal de landbouwers die langs de boschkanten wonen, maken zelf hunnen suiker, dien zij uit den ahorn- of suikerboom trekken. Dit werk geschiedt in de lente, wanneer de sneeuw begint te smilten. Hoe meer en hoe harder het des winters vriest, hoe overvloediger de suiker oogst is.

De fabrikatie van den ahornsuiker is zeer eenvoudig. Men boort een gat van een paar duimen diep in den stam van den ahornboom en steekt daar een houten of blikken buisken in onder hetwelk men eenen emmer plaatst om het sap op te vangen. Men doet dit sap koken en laat het uitdampen. Elke boom kan ruim een pond suiker opbrengen zonder eenig letsel te bekomen.
men.

De ahornsuiker is zeer fijn van smaak en kost van 35 tot 50 centimen het pond, volgens hoedanigheid. Er zijn landbouwers die elk jaar voor honderden franken

van dien suiker opdoen, zonder dat die oogst hun iets anders kost dan een weinig moeite. En daar dit werk gebeurt wanneer de landman niets anders te verrichten heeft, wordt het veeleer aanzien als een aangenaam tijdverdrijf dan als een lastig werk. Het gaat ook gewoonlijk gepaard met familiefeesten welke den goeden *Ouden Tijd* herinneren, waarvan bij ons nog slechts spraak is in sommige boeken of in Grootvaders vertellingen.

De Tentoonstelling van Antwerpen heeft bewezen dat de belgische kooplieden veel nut kunnen trekken uit hunne betrekkingen met Canada, want dit land zal nog lange jaren veel meer koopwaren moeten uit den vreemde trekken dan het zelf zal mogen uitvoeren.

België getroost zich tegenwoordig groote offers aan menschenlevens en geld om plaatsen te zoeken waar het een deel zijner nijverheidsvoortbrengsten kunne heen-zenden..... Hier is die plaats gansch bereid. Ik wensch voor het geluk mijns vaderlands dat men Canada beter leere kennen en niet voortdurend de rijkdommen welke in dit land te vinden zijn aan de andere europeesche volkeren overlate.

Het is te bemerken dat Engeland hier meer koopwaren invoert dan al de andere landen. Onze beste lijnwaden, door de Engelschen aan betrekkelijk lage prijzen opgekocht, worden hier, met groote winst voor de speculanten, aan de uitverkoopers geleverd.

Hoelang zal dit nog duren?

Hetzelfde mag gezegd worden betrekkelijk de fran-sche wijnen en likeuren. Dit alles gaat door de handen van engelsche kooplieden en laat hun het grootste deel der winst.

Eene belgische maatschappij welke hier gansche scheepsladingen van onze koopwaren zou invoeren, en

dan bij het terugkeeren voortbrengselen uit Canada zou meenemen, kan gemakkelijk ingericht worden.

Eene houtzagerij en een papierfabriek zouden ook groote winsten geven. Aan die twee gestichten zal ik een bijzonder hoofdstuk toewijden.

Er zijn in Canada verschillende mijnstoffen te vinden, bijzonderlijk goud, koper, zilver, ijzer, vuursteen, zoutsteen, kolen, marmar, phosphaten, spiesglas en steen-
vlas.

Petrol is er ook in overvloed; de jaarlijksche opbrengst overtreft de 70 millioen liters.

Het goud vindt men vooral in het distrikt Beauce en verschillende maatschappijen zijn ingericht voor het opzoeken van dit kostelijk metaal.

Het gegoten ijzer van Canada is zoo goed, dat er jaarlijks eene overgroote hoeveelheid door de nijveraars der Vereenigde-Staten gevraagd wordt, alhoewel het daar groote inkomende rechten betale.

Verleden jaar heeft men in Manitoba eene zeer rijke marmarmijn ontdekt.

In de anderen provincen van Canada zijn er nog allerlei mijnen uit welke men tot nu toe zeer weinig nut heeft getrokken. Het land is zoo ongelooflijk groot en de bevolking is nog zoo klein!.. Bericht aan de belgische nijveraars en kapitalisten.

Jacht en Vischvangst.

Ik heb dikwijls groote moeite gehad om mijnen lachlust te bedwingen, wanneer ik sommige landverhuizers in Canada zag aankomen. Zij gingen gebogen onder den last der geweeren, pistolen, dolken, vischlijnen en andere moorddadige wapens. Men zou gezegd hebben dat zij al de steden des lands gingen stormenderhand innemen.

Waarom die strijdzuchtige uitrusting?

Zij hebben gelezen dat er in Canada nog veel wilden zijn, dat de beeren, buffels, herten, kastors, hazen en ander wild hier zoo dik loopen dat zij malkanderen het haar van de huid slijten; zij beelden zich in dat de visschen, hoe breed en diep de rivieren ook wezen, geene plaats vinden om te zwemmen.....

Welnu, ik reis liever s'nachts in de bosschen waar de canadiaansche wilden wonen, dan in sommige straten van Brussel.

Dat er in Canada ongelooflijk veel wild is, dat de meeren, stroomen en rivieren zeer vischrijk zijn, dit kan niemand betwisten. Doch het wild vlucht in de bosschen naarmate de ontginning vooruitgaat en de grootste visschen zijn te vangen verre van de bewoonde streken.

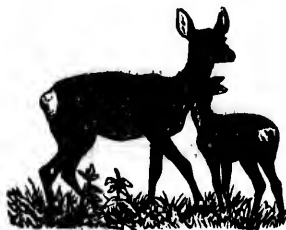
Belgische landbouwers, laat de jacht voor de jagers en de vischvangst voor de visschers. Neemt echter uw

geweer mede, en komt gij op uwe wandelingen eenen haas of eene patrijs te gemoet, denkt dat in Canada de jacht vrij is en laat uwe behendigheid zien.

In de nabijheid uwer hoeve zal er ook wel eene kleine rivier of een vijver zijn waarin gij nu en dan eene pan visch kunt vangen.

Doch de landbouwer mag het nuttige voor het aangename niet slachtofferen : hij zal slechts jagen en visschen wanneer er op de velden en akkers geene dringende bezigheid is.

Alhoewel de hazen hier overal en de reebokken op sommige plaatsen zeer talrijk zijn, toch beschadigen deze dieren zelden de veldvruchten; zij houden zich in de bosschen, waar het voedsel hun nooit ontbreekt.

VI

Allerlei Bijzonderheden.

De bevolking van Canada leeft zoo eenvoudig, zoo vreedzaam, zoo gerust, zoo gelukkig, dat vele lieden zeer verwonderd zijn wanneer zij in de nieuwsbladen lezen hoe het in Europa gaat. Bijzonderlijk de politieke twisten laten de landbouwers voor de liefhebbers. Zij weten hunnen tijd beter te besteden.

Geen land ter wereld bezit grooter politieke en godsdienstige vrijheden dan Canada.

Engeland, onder wiens bescherming of voogdij dit land geplaatst is, schijnt niets anders te behartigen dan het welzijn der bevolking, van waar zij ook moge komen. De belastingen welke noodig geoordeeld worden voor de onkosten van het bestuur, worden gestemd door de Volksvertegenwoordigers, die altijd zoeken de billijke eischen en wenschen hunner kiezers te bevredigen. Die belastingen zijn zeer gematigd : zij drukken vooral op de ingevoerde prachtvoorwerpen, op den vreemden of in Canada bewerkten tabak, op de wijnen en likeuren.

Voor zijn eigen gebruik mag de landbouwer zooveel tabak planten als het hem belieft.

De fransche en de engelsche talen zijn in de Kamers op den zelfden voet geplaatst. De officieele stukken worden in beide talen afgekondigd. De Vlamingen en Hollanders leeren zeer gemakkelijk de engelsche taal.

De bevolking maakt hare eigen wetten en niemand mag door de hooger gerechtshoven gevonnisd worden zonder de tusschenkomst van twaalf zijner medeburgers.

Canada bezit eene Grondwet, twintig jaar geleden door zijne eigen Volksvertegenwoordigers gestemd en door Engeland goedgekeurd en geëerbiedigd.

De voogdij van Engeland is eene weldaad voor Canada. Dit land trekt de grootste voordeelen uit de machtige engelsche vloot en het heeft den last niet een kostelijk leger te onderhouden wiens gelederen in vele landen aangevuld worden bij middel der hatelijke loting.

Met het geld welk men onder een ander bestuur voor een leger zou verkwist hebben, heeft men ijzerenwegen gemaakt welke onder de langste en voordeeligste der wereld mogen geteld worden. Den St-Laurentius heeft men tot een uitnuntend verbindingsmiddel her-schappen tusschen Canada en al de landen der wereld.

Wanneer men Canada doorreist, kan men weldra bemerken dat de geloofszendingen aldaar tot in de afgezonderdste streken sinds langs hun werk van beschaving en vrede geoefend hebben.

De inwoners, tot welk geloof zij ook behooren, kunnen gerust en ongestoord hunne godsdienstige plichten kwijten. Het landsbestuur waarborgt de vrijheid van godsdienst en alleen de ruststoorders en goddeloozen mogen op niemands genegenheid rekenen.

De zondagrust wordt hier stipt onderhouden. Men ziet goed hoe heilzaam die rust is : des maandags herneemt men zijne bezigheden met verdubbelde moed en krachten. Het is dus geen verloren dag, gelijk sommige zoogezegde wijsgeeren verklaren.

Men maakt ook van die vrije uren gebruik om zijne vrienden te bezoeken, te paard, per rijtuig of slede een speelreisje te doen.

Het bestuur van het openbaar onderwijs is toevertrouwd aan eenen ambtenaar door het gouvernement benoemd, en die den titel draagt van Oppertoeziener van het Openbaar onderwijs.

De katholieke bisschoppen maken van rechtswege deel van den raad van 't Openbaar Onderwijs.

Het onderwijs is verplichtend in dien zin, dat al de inwoners hun aandeel moeten betalen voor het onderhoud der scholen, bij middel eener kleine belasting. Het gouvernement verleent hulpelden die zooveel bedragen als de opbrengst der schoolbelastingen. Op die wijze betaalt de eene gezindheid niet voor de andere en het hooger bestuur doet niemand onrecht aan. Elke huisvader moet bovendien eene maandelijksche som betalen van fr. 1,25 tot 2 franken voor elk zijner kinderen dat in staat is ter school te gaan, 't is te zeggen dat van 9 tot 14 jaar oud is, hetzij dat die kinderen de school bezoeken of niet.

Geringe lieden, die de schoolbelasting niet gemakkelijk kunnen betalen, worden echter niet verontrust. Om in dit te kort te voorzien is door het gouvernement eene bijzondere subsidie gestemd. Voegen wij er bij dat er weinig inwoners zijn die niet gemakkelijk en geerne de schoolbelasting betalen.

Canada bezit eigenlijk geen leger. Dus, geen gedwongen soldatenspel en geene krijgslasten. De landverdediging is toevertrouwd aan eenige vrijwilligers die elk jaar voor ongeveer *eene halve maand* onder de wapens geroepen worden. Die mannen ontvangen als-

dan eenen piaster per dag, waarvan de helft dient als zakgeld en het overige voor de keuken.

Moest er eenig gevaar ontstaan, onmiddellijk zouden al de strijdbare mannen van Canada de wapens grijpen. Ten zelve tijde zou de engelsche vloot hier een machtig leger aanbrengen. Daarom is het niet te vreezen dat ooit iemand het wagen zal de grenzen van Canada met vijandlijke inzichten te overschrijden. Onze bureu, de Amerikanen der Vereenigde-Staten, zouden overigens de eersten zijn om ons ter hulp te snellen indien zulks moest noodig worden.

Geen leger, geene bloedwet!.... Al vond de landverhuizer hier geene andere voordeelen, dan ware dit reeds meer dan voldoende om hem de reis te doen ondernemen.

VII

De Belgische Volkplanting.

Canada vraagt geene landverhuizers die met ijdele handen aankomen en seffens van hunne daghuur moeten leven. Het vraagt enkelijk landbouwers of nijveraars die geld genoeg bezitten om op eigen krachten te steunen.

Bovendien moet ik nog zeggen dat de belgische werklieden in den beginne niet veel kunnen verdienen en dat zij veel te leeren hebben, bijzonderlijk deze die op het veld of in de bosschen arbeiden. Andere landen, andere gebruiken.

Geerne zou ik in Canada de drie volgende gestichten door eene *Belgische Maatschappij* zien tot stand brengen :

- 1° Eene Boerderij;
- 2° Eene Papierfabriek;
- 3° Eene Houtzagerij.

Die drie gestichten zouden onder de bevelen van den zelfden Bestuurraad staan.

Ik geloof te mogen verzekeren dat de uitvoering van dit ontwerp eene *winstgevende onderneming* en een *goed werk* zou wezen.

Eene *winstgevende onderneming*, want na korten tijd zouden de aktionnarissen schoone intresten genieten.

Een *goed werk*, want die drie gestichten zouden aan menigvuldige belgische werklieden en aan eenige

bureelbedienden bezigheid en broodwinning verschaffen. Zij zouden ook menigen landbouwer uit de verlegenheid helpen.

Dit ga ik zoo kort en zoo klaar mogelijk uitleggen.

Vele landverhuizers, die met de beste inzichten en den grootsten moed der wereld vertrekken, zien hunne pogingen mislukken en keeren vol ellende naar hun vaderland terug. Dit moet vooral toegeschreven worden aan twee bijzondere redens : zij hebben de noodige ondervinding niet en zij verkwisten in nuttelooze ondernemingen het grootste deel hunner fortuin. Zij koopen, in hunne al te groote haast, eigendommen welke zij een jaar nadien met groot verlies tegen andere verwisselen.

Met de Model-Pachthoeve zou dit niet meer gebeuren dan bij de lieden van kwaden wil, die naar geen goeden raad willen luisteren.

De Maatschappij van welke ik hooger spreek, zou eene groote Boerderij koopen in de eene of de andere provincie van Canada, en, in alle geval, niet verre van eene stad en diesvolgens van den ijzeren-weg.

Daar zou men aan de belgische uitwijkelingen mits eene kleine som voor eenigen tijd de gastvrijheid geven. Elk zou daar zijne bezigheid vinden en van den beginne af iets verdienen. Aldus zouden de landbouwers den grond en deszelfs wijze van bewerking leeren kennen en bijzonderlijk den tijd vinden om de te koopen eigendommen goed na te zien vooralcer hunne penningen te wagen. Aldus zouden zij behoed wezen tegen de onvoorzichtige aankopen, die de groote stronkelsteen der landverhuizers zijn. Een huisgezin welk een jaar op de boerderij der Maatschappij zou hebben doorgebracht, zou in staat wezen om zich allerbest uit den slag te trekken. Het geld welk dit huisgezin heeft meêgebracht,

op de bank geplaatst, zou in afwachting nog eenen kleinen intrest winnen.

Aan het wakker toezicht van eenen canadiaanschen landbouwer toevertrouwd, zou de Boerderij der Maatschappij van jaar tot jaar zijne waarde zien vergrooten. De drie of vier eerste jaren zou men de opbrengst van den oogst aan verbeteringen besteden; daarna zou dit geld kunnen dienen tot het aankopen van nieuwe eigendommen. De waarde der onroerende goederen veermeerdert in Canada van jaar tot jaar.

Al gave die onderneming in den beginne maar eene kleine winst, dan toch mocht zij nog aangemoedigd worden, want zij zou aan menigen Belg allergrootste diensten bewijzen. Verdient de moedige uitwijking niet meer dat men ten zijnen voordeele een liefdewerk plege dan deze welke er aan gewoon zijn op de openbare liefdadigheid te steunen?

Vele belgische kapitalisten weten niet hoe hun geld te plaatsen. Waarom zouden zij geene aktionnarissen worden van die Maatschappij? Waarom zouden zij niet in Canada voor eigen rekening een stuk grond koopen en het aan de Maatschappij mits eenen zeer lagen prijs verhuren? Na weinige jaren zou die eigendom eene groote waarde hebben.

Men zou ook aan de Maatschappij kleine en groote kapitalen kunnen toevertrouwen om dezelve, mits goede hypotheek, in mindere sommen verdeeld, aan de belgische landverhuizers te leenen. Dit ware eene uitmuntende plaatsing, want de grondpandbewaring is in Canada zoo goed ingericht als in België en het geld kan daar gemakkelijk zes ten honderd opbrengen.

De inrichting eener boerderij op welke men aan een tiental huisgezinnen kan de gastvrijheid geven, zou ongeveer zestig duizend franken kosten.

Voor de Houtzagerij en de Papierfabriek of beter de Fabrick van *Pulpe*, is er een kapitaal van drie honderd duizend franken noodig.

Daarover zal ik alle wenschelijke uitleggingen geven aan de personen welke zich ernstiglijk met de zaak willen bezig houden.

Daar men voor die twee gestichten ten minste duizend hectaren grond zou moeten koopen, zoo ware daar wederom plaats voor een groot getal belgische huisgezinnen. Aldus zou men in korten tijd kunnen ginder verre een belgisch dorp stichten, met eenen belgischen Burgemeester en eenen belgischen Pastoor.

VIII

Waar moet men zich vestigen?

Nu moet ik nog eene vraag beantwoorden :

In welke provincie van Canada zal men zich het best vestigen?

Ware ik een rijk man, ik zou eigendommen koopen in de provincie Manitoba of aan het Sint-Jans Meer.

Ware ik hovenier, ik ging niet verre van Ottawa, Québec of Montréal wonen.

Ware ik een machtig nijveraer, ik zou in Canada eene houtzagerij en eene papierfabriek stichten. Eerst en vooral zou ik eenen grooten eigendom koopen in volle woud, niet verre van den ijzeren-weg en dichtbij eenen machtigen waterval. Ik zou dien eigendom in kleine loten verdeelen, op ieder lot een huisje timmeren en dan mijne fabriek bouwen.

Ik zou mijne werklieden op die kleine loten plaatsen, hun dezelve mits eene kleine winst verkoopen en ze aldus aan hunnen eigendom en aan de streek vasthechten.

De kleine landbouwer zal zich best in de oostelijke kantons vestigen. Men vindt daar altijd goedkoope eigendommen welke de Canadianen gerne overlaten om er andere aan te leggen. Wil men later, wanneer men ondervinding genoeg heeft, hooger op trekken, men kan het doen.

Deze die een jaar lang in Canada verblijven zonder daar eenen eigendom te koopen, zijn heel wijs. Maar ik weet nog iets beters :

Gij kent mij niet, lezers, en ik neem overigens geene hoegenaamde verantwoordelijkheid. Waarom zoudt gij mij gelooven? Vormt genootschappen van twintig, vijftig of nog meer landbouwers, stort elk eene kleine som en als gij een paar duizend franken bijeen hebt, zendt iemand dien gij goed kent naar Canada. Dat uw vriend en vertegenwoordiger daar alles nauwkeuriglijk nazie en een verslag make. Op die wijs zult gij allerbest weten wat er te doen staat. Gij zult voor eene kleine som en zonder moeite ingelicht zijn.

Hoe moet men reizen?

Gij verkoopt uwe meubelen en alles wat te groot of te zwaar is om gemakkelijk te kunnen ingepakt worden. Gij behoudt uwe wollen matrassen en ander bedgerief, uitgenomen de bedstoelen, alsmede uwe kleeren en lijnwaad, en eenig timmermanshalm. Klein keukengerief, boeken, enz., steekt gij ook in uwe koffers. Die koffers kunnen niet te kloek zijn, want zij hebben onderwege veel te lijden.

Elk volwassen reiziger heeft recht, zoowel op zee als in Canada, tot het kosteloos vervoer van eenen koffer dien ik niet raad grooter te maken dan 1 meter lang op 50 centimeters breed en hoog.

Aan de grenzen moeten de koffers geopend worden. Men mag niet te veel likeuren, tabak en cigaren meenemen.

Men lette wel op geen buskruit of andere ontplofbare voorwerpen in zijne koffers te sluiten of op zich te dragen. Dit wordt, en niet ten onrechte, zeer streng gestraft.

Aan deze die in derde klas reizen, geef ik den raad

eene gekookte hesp en eenige zure appels meê te nemen. Voor de vrouwen en kinders, eenige tabletten chocolaad. Dit alles komt goed te pas, vooral wanneer men de zeeziekte heeft. Een schoon boek doet ook den tijd veel korter schijnen.

Deze welke begeeren verdere uitleggingen te bekomen, kunnen zich wenden tot de volgende heeren :

John Dyeke, Agent voor de Provincie Manitoba, *Water Street*, 15, te Liverpool, Engeland ;

Richard Berns, Koophandelslei, 132, Antwerpen.

John Lowe, sekretaris in het ministerie van Landbouw, Ottawa, Canada.

IX

Maten, Gewichten en Geld.

De El is gelijk aan 91 centimeters van onze maat, en wordt verdeeld in drie voeten.

De Voet, iets meer dan 30 centimeters, is verdeeld in 12 duimen.

De Roede, hier genaamd *perche*, is vijf en eene halve el of vijf meters twee centimeters lang.

De Ketting is verdeeld in 22 ellen.

De Mijl heeft eene lengte van 1,609 meters 31 centimeters, of 80 kettingen, of 1,760 ellen.

De Zeemijl is gelijk aan 1,852 meters.

—

De vierkante el is 91 centimeters lang en even zoo-veel breed.

De vierkante Baanroede is verdeeld in 30 roeden en een kwaard.

De vierkante Ketting is verdeeld in 16 roeden.

De Akker of Morgen — 40 aren 47 centiaren — is verdeeld in tien vierkante kettingen.

De vierkante Mijl — 16 hectaren 18 aren — is verdeeld in 40 akkers.

Het Pond — 453 grammen 59 centigrammen — is verdeeld in 16 oncen.

De Ons is verdeeld in 16 drachmen.

De Centenaar — 45 kilogrammen 35 grammen — weegt 100 ponden.

De Ton — 907 kilogrammen 18 grammen — is gelijk aan 20 centenaars of 2,000 pond.

—

De Gallon — 4 liters 54 centiliters — is verdeeld in vier pinten.

De Pint — 1 liter 13 centiliters — is verdeeld in 2 Chopinen of halve pinten.

De Minot of Bushel bevat 8 gallons.

Het Vat — 1 hectoliter 13 liters — bevat 25 gallons.

WETTIG GEWICHT VAN EENIGE KOOPWAREN.

Gewoonlijk wordt bij het verkoopen van sommige koopwaren bepaald dat zij voor elken minot of bushel het volgende gewicht moeten hebben :

Tarwe, 60 pond.

Spaansche Tarwe, 56 pond.

Rogge, 56 pond.

Erwten, 60 pond.

Gerst, 48 pond.

Haver, 34 pond.

Boonen, 60 pond.

Klaverzaad, 60 pond.

Graszaad voor weiden, 48 pond.

Boekwijt, 48 pond.

Lijnzaad, 50 pond.

Hennipzaad, 44 pond.

Graszaad voor bleekerijen, 14 pond.

Aardappels, rapen, wortels, pestenakels, beetten en ajuinen, 60 pond.

De Piaster of Dollar is de eenheid welke men gewoonlijk in het rekenen gebruikt.

Hij heeft eene waarde van ongeveer fr. 5,25 en is verdeeld in honderd centen. Een canadasche Cent is dus iets meer dan vijf centimen van ons geld.

Er bestaan in Canada zilveren stukken van vijftig, vijf-en-twintig, twintig, tien en vijf centen.

In de Vereenigde-Staten zijn er zilveren stukken van eenen dollar of piaster, en gouden geld van vijf, tien en twintig dollars. Dit geld is gangbaar in Canada, waar er geen gouden geld geslagen wordt.

Er bestaat in Canada papieren geld van eenen dollar of piaster, twee, vier, vijf, tien, twintig, honderd, vijf honderd en duizend piasters.

Men kan de belgische en fransche bankbriefkens en het gouden geld hier gemakkelijk in al de banken aan de volle waarde nitwisselen.

